POZNÁMKA K ÚLOHÁM NA ROZVOJ DIGITÁLNÍ KOMPETENCE

Na webových stránkách nakladatelství www.nns.cz/digi jsou k dispozici **náměty na úlohy na rozvoj digitální kompetence, které doplňují konkrétní strany z posuzované učebnice**. V úvodu posuzované učebnice je uveden **odkaz na tyto webové stránky**.

Digitální kompetence jsou **výrazně podporovány také v MIUč+**, kde mohou žáci využívat interaktivní úlohy a získávat doplňující informace formou úkolů s odkazy na ověřená videa a texty.

V nakladatelství a na našich partnerských školách jsme s vyučujícími diskutovali o tom, jak nejlépe z pohledu žáků a vyučujících zapracovat požadavky na další promítnutí digitální kompetence do ucelených řad učebnic, a následně připravovali náměty nových úloh pro rozvoj digitální kompetence.

Přitom platí, že tyto úlohy vyžadují práci s digitálním zařízením, a **je tedy namístě, aby byly přístupné jeho prostřednictvím online**, proto jsme vytvořili novou sekci webových stránek nakladatelství www.nns.cz/digi.

Toto řešení tak zajistí, že:

- Přístup k úlohám budou mít všichni žáci a vyučující, tedy i ti, kteří zakoupili učebnici již dříve.
- Doporučené webové odkazy budou moci být průběžně aktualizovány.
- Úlohy budou moci být pružně vylepšovány.

Současný přehled odkazů na úlohy posíláme také v příloze.

Věříme, že takto bude možné – obdobně jako u stejným způsobem řešeného zapracování úloh v případě jiných titulů – i pro tuto učebnici dějepisu **prodloužit schvalovací doložku.**

Děkujeme za vyřízení žádosti.

S pozdravem

NOVÁ ŠKOLA, s.r.o.

NÁMĚTY NA ÚLOHY NA ROZVOJ DIGITÁLNÍ KOMPETENCE
DĚJEPIS 7 – STŘEDOVĚK, POČÁTKY NOVOVĚKU

STŘEDOVĚK

str. 10, Středověk

a) Společně uvažujte a diskutujte, proč neexistuje jednoznačné vymezení začátku a konce středověku.

   Na internetu vyhledejte, jaké jiné události (příp. i jiná data) vědci považují za začátek a konec středověku.

   Doporučené zdroje:
   https://cs.wikipedia.org/wiki/Vymezen%C3%AD_st%C5%99edov%C4%9Bku

b) Ve vhodném digitálním prostředí vytvořte časovou přímku. Zaznačte na ni začátek a konec středověku. V průběhu roku si do ní pak přidávejte všechny události a období, které budete považovat za důležité. V závěru roku své časové přímky porovnejte.

I. RANÝ STŘEDOVĚK

str. 11, Franská říše

Na Google Earth vyhledejte německé město Cáchy (Aachen) a prohlédněte si katedrálu s Karolínskou kaplí ve 3D zobrazení.

- Zhlédněte krátké video o Karlu Velikém z cyklu Životy slavných.
- Do textového editoru zapište, co to byla karolínská renesance a jaké písmo v té době vzniklo.

Doporučené zdroje:
https://earth.google.com/web/
https://www.stream.cz/zivoty-slavnych/jak-karel-veliky-vybudoval-nejvetsi-stredovekou-risi-65289626

str. 13, Franská říše

Na některém z mapových portálů (např. mapy.com, google.cz/maps, google.cz/intl/cs/earth) vyhledejte Evropu. Mapu porovnejte s mapou v učebnici. Které dnešní státy se rozkládají na území, kde byla v minulosti Franská říše?

str. 14, Vikingové

Nakreslete nebo jinak výtvarně ztvárněte, jak si představujete Vikingy. Svůj výtvor pak prezentujte, uveďte i důvody, proč si Vikingy představujete právě takto. Co vás ovlivnilo? Víte už něco o jejich životě?

Potom na internetu vyhledejte jiná umělecká ztvárnění vikingů a případně i fotografie vikingských artefaktů, které byly nalezeny. Liší se vaše představa od zobrazení, která jste vyhledali.

Nakonec vyhledejte podrobnosti o životě Vikingů. Své poznatky si můžete zaznamenávat např. do myšlenkové mapy. Liší se informace, které jste dohledali, a to, co jste už věděli?

Doporučené zdroje:
https://commons.wikimedia.org/wiki/Vikings
https://www.britannica.com/topic/Viking-people
https://www.youtube.com/watch?v=ugE24g1zehg
https://www.youtube.com/watch?v=QwaEPGGBnVQ
https://www.youtube.com/watch?v=mUVxKztX9Ts
https://www.youtube.com/watch?v=Lsuv8szpbsw
https://valassky.denik.cz/veda-a-technika/mytus-rohatych-vikingu-helmy-doba-bronzova.html

str. 17, Rozdělení křesťanské církve

Vyhledejte mapu zobrazující, ve kterých státech Evropy v 21. století převažuje pravoslavná církev. Porovnejte ji s mapou v učebnici, případně vyhledejte i mapu vývoje rozlohy území byzantské říše. Zůstalo pravoslaví pouze v zemích, kde se rozkládala Byzantská říše?

Doporučené zdroje:
https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDchodn%C3%AD_k%C5%99es%C5%A5anstv%C3%AD#/media/Soubor:AtlEurRelig.jpg
https://cs.wikipedia.org/wiki/Pravoslav%C3%AD#/media/Soubor:World_Eastern_Orthodox_population.png
https://cs.wikipedia.org/wiki/Byzantsk%C3%A1_%C5%99%C3%AD%C5%A1e#/media/Soubor:Territorial_evolution_of_the_Eastern_Roman_Empire.gif

str. 18, Arabská říše a šíření islámu

Na mapovém portálu Google Maps vyhledejte španělské město Córdoba a historickou mešitu/katedrálu Mezquita.

- Pomocí funkce Street View si prohlédněte interiér s typickými dvoubarevnými maurskými oblouky.
- Vyhledejte na internetu 5 slov přejatých z arabštiny, která dodnes používáme v češtině (např. algebra, káva, alkohol).

Doporučené zdroje:
https://maps.google.com
https://www.czechency.org/slovnik/ARABISMY%20V%20%C4%8CESK%C3%89M%20LEXIKU
https://jazykofil.eu/2009/06/slova-prevzata-z-arabstiny/

str. 21

Poslechněte si část podcastového rozhovoru s historikem Jiřím Dyndou https://www.youtube.com/watch?v=-PbRqYxIhaw. Diskutujte o tom, co jste se dozvěděli. Co vám připadá nejzajímavější? Co vše může ovlivnit vědecký výzkum?

Zajímáte se o fantasy literaturu? Přemýšleli jste někdy, zda se něco z fantasy literatury může zakládat na skutečné historii?

Vyberte si jeden film či jednu knihu, může to být fantasy literatura, ale třeba i pohádka. Ve vhodném digitálním prostředí připravte prezentaci o tomto díle. Zahrňte do ní nejen to, o čem dílo pojednává, ale pokuste se představit i to, jak nám zobrazuje historii. Ovlivňuje to nějak vaši představu o historii. Myslíte si, že se něco z vámi vybraného díla může zakládat na pravdě? Jak si to můžete ověřit?

str. 22, Slované v našich zemích

Přečtěte si text: https://www.em.muni.cz/vite/8066-jak-se-zilo-ve-stredoveku. Ve vhodném digitálním prostředí si vytvořte přehled informací, které jste už věděli, a informací, které byly pro vás nové.

Najděte dva další zdroje, které pojednávají o životě v raném středověku, zaměřte se zejména na život Slovanů. Informace porovnejte s tím, co už jste věděli. Lišil se nějak v zásadě život Slovanů a Vikingů?

Na závěr porovnejte jednotlivé zdroje.

Doporučené zdroje:
https://edu.ceskatelevize.cz/video/2375-slovane-vs-vikingove
https://www.dejepis.com/ucebnice/slovane/
http://slovane.cz/
https://www.lidova-architektura.cz/sidla/slovane/#Slovane_a_slovanske_kmeny
text v učebnici

str. 24, Na Velké Moravě

Prohlédněte si webové stránky Památníku Velké Moravy ve Starém Městě nebo Archeoskanzenu Modrá.

- S pomocí vhodného mapového portálu naplánujte cyklovýlet spojující významná velkomoravská hradiska (Mikulčice, Staré Město, Pohansko) a zjistěte celkovou délku trasy. Pracujte ve skupinách a pro své poznámky využijte sdílený dokument, např. na Google Disk.
- Zhlédněte video o misi Cyrila a Metoděje a do sdíleného dokumentu zapište, jaké písmo pro Slovany vytvořili.

Doporučené odkazy:
https://www.slovackemuzeum.cz/pamatnik-velke-moravy-cyrilometodejske-centrum
https://www.archeoskanzen.cz/
https://mapy.com/cs/
https://maps.google.com
https://www.stream.cz/zivoty-slavnych/cyril-a-metodej-strhujici-pribeh-dvou-mimoradne-nadanych-osobnosti-64638397

str. 25, Kníže Rastislav

Zopakujte si, které státní svátky v Česku existují. Vytvořte si jejich přehled.

Přemýšlejte, proč byl příchod Konstantina a Metoděje tak významný, že si ho každoročně připomínáme státním svátkem. Své postřehy a názory si zaznamenávejte ve vhodném digitálním prostředí.

Nakonec tuto otázku položte umělé inteligenci. Shodují se vaše názory s tvrzením umělé inteligence?

Doporučené zdroje:
https://chatgpt.com/
https://gemini.google.com/app
https://copilot.microsoft.com/
https://deepai.org/machine-learning-model/text-generator

str. 27, Velkomoravská hradiště

S pomocí internetu naplánujte výlet do hradiště v Mikulčicích. Ve vhodném digitálním prostředí zpracujte itinerář (program) výletu.

Pokud je to možné, výlet zrealizujte a následně o něm vytvořte reportáž. Pokud to možné není, vyhledejte a projděte si alespoň virtuální prohlídku.

Doporučené zdroje:
https://www.masaryk.info/slovanske-hradiste-mikulcice/1267/
https://idos.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/
https://www.masaryk.info/slovanske-hradiste-mikulcice/737/

str. 29, České knížectví za prvních Přemyslovců

Prohlédněte si obrázek praotce Čecha v učebnici. Potom si o něm přečtěte Jiráskovu pověst a namalujte nebo nakreslete, jak si představujete praotce Čecha vy.

Pokuste se vyhledat jiná umělecká ztvárnění a porovnejte je. Shodují se v něčem? Čím to může být způsobeno? Co ovlivňuje představu o podobě mýtických postav?

Na závěr zadejte stejný úkol umělé inteligenci. Porovnejte výsledky. Je možné plně důvěřovat AI?

Doporučené zdroje:
https://chatgpt.com/
https://gemini.google.com/app
https://copilot.microsoft.com/

str. 29, Počátky českého státu (sv. Václav)

Na stránkách digitální sbírky vyhledejte vyobrazení svatého Václava v historických iluminacích (např. Velislavova bible).

- Ve vhodném grafickém prostředí (např. Canva) vytvořte přehledný rodokmen nejstarších přemyslovských knížat (Bořivoj, Vratislav, Václav, Boleslav).

Doporučené zdroje:
https://www.e-sbirky.cz/
https://www.canva.com/

str. 48, Románská kultura

Vyhledejte na internetu, která románská rotunda nebo bazilika se nachází nejblíže vaší škole (např. Říp, Znojmo, Praha).

- Pomocí funkce Street View na Google Maps si stavbu prohlédněte.
- Do textového editoru zapište její hlavní stavební znaky (půlkruhový oblouk, tlusté kamenné zdi, malá sdružená okna).

II. VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK

str. 51, České království za Přemyslovců

Na mapovém portálu vyhledejte královská města založená Přemyslem Otakarem II. (např. České Budějovice, Písek, Uherské Hradiště).

- Změřte vzdálenost z Českých Budějovic do rakouského Suchých Krut (Dürnkrut – místo bitvy na Moravském poli r. 1278).
- Zjistěte na internetu, jaké privilegium udělila Zlatá bula sicilská z roku 1212 českému státu.

Doporučené zdroje:
https://mapy.com/cs/
https://maps.google.com
https://edu.ceskatelevize.cz/video/13200-zlata-bula-sicilska

str. 59, Karel IV. a stavby v Praze

Zeptejte se umělé inteligence, které významné stavby a instituce nechal v Praze vybudovat Karel IV. a jaký měly význam.

- Vygenerovanou odpověď ověřte podle učebnice.
- Na mapách Google vymezte trasy historické Královské cesty v Praze.
- Projděte si virtuální prohlídku některé z památek, které jste vyhledali.

Doporučené zdroje:
https://chatgpt.com/
https://gemini.google.com/app
https://copilot.microsoft.com/
https://www.katedralasvatehovita.cz/pro-navstevniky/virtualni-prohlidka/
https://opatstvi-emauzy.cz/prochazka-klasterem/

str. 71, Gotická kultura

Projděte si 3D virtuální prohlídku chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře.

- Vytvořte v prostředí myšlenkových map přehled rozdílů mezi románským a gotickým slohem.

Doporučené zdroje:
https://discover.matterport.com/space/W2QzEPzXnM7
https://bubbl.us/
https://products.aspose.app/diagram/cs/mindmap

III. POZDNÍ STŘEDOVĚK A POČÁTKY NOVOVĚKU

str. 76, Husitství

Zhlédněte video o mistru Janu Husovi na portálu ČT edu. Do textového editoru si zaznamenejte ty informace, které vás zaujaly a které považujete za nejdůležitější. Své poznámky si pak navzájem porovnejte. Diskutujte o tom, co vás zaujalo.

- Na stránkách Husitského muzea v Táboře si prohlédněte expozici o husitech a do textového editoru zapište 3 typické husitské zbraně.
- Vyhledejte na internetu text Čtyř pražských artikulů a stručně vysvětlete jejich hlavní požadavky.

Doporučené zdroje:
https://edu.ceskatelevize.cz/video/5114-jan-hus
https://www.husitskemuzeum.cz/category/muzeumonline/
https://husitstvi.cz/historie/dobove-dokumenty/ctyri-artikuly-prazske-1420/

str. 88, Objevné plavby

Na Google Earth nebo Google Maps vyznačte trasy plaveb Kryštofa Kolumba (1492) a Fernãa de Magalhãese (1519–1522).

- Na internetu zjistěte, které zemědělské plodiny přivezli mořeplavci z Ameriky do Evropy, a vytvořte z jejich obrázků digitální koláž.

Doporučené zdroje:
https://maps.google.com
https://earth.google.com/web/
https://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_v%C3%BDprava_Kry%C5%A1tofa_Kolumba
https://sever.rozhlas.cz/fernao-de-magalhaes-a-prvni-plavba-kolem-sveta-7795642
https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/pred-500-lety-zahynul-fernao-de-magalhaes-moreplavec-ktery-neobeplul-svet-36634
https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolumbovsk%C3%A1_v%C3%BDm%C4%9Bna
https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page

str. 94, Humanismus a renesance

a) Vyhledejte, jak vzniklo slovo renesance. Ze kterého jazyka bylo přejato? Co v daném jazyce znamená?

   Doporučené zdroje:
   https://cs.wikipedia.org/wiki/Renesance
   https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=renesance
   https://www.pravopisne.cz/2010/03/renesance-x-renezance/

b) Zhlédněte edukační video o Leonardu da Vinci na ČT edu. Vytvořte myšlenkovou mapu oborů, kterým se Leonardo da Vinci věnoval (malířství, anatomie, vynálezy, architektura).

   Doporučené zdroje:
   https://edu.ceskatelevize.cz/video/4102-leonardo-byl-genius
   https://bubbl.us/
   https://products.aspose.app/diagram/cs/mindmap

str. 101, Třetí pražská defenestrace a bitva na Bílé hoře

Na mapovém portálu vyhledejte Pražský hrad (Ludvíkovo křídlo) a návrší Bílá hora v Praze.

- Zhlédněte video o bitvě na Bílé hoře (1620) na portálu Slavné dny nebo ČT edu a odpovězte na otázky:
    - Kdo byl označován jako „Zimní král“?
    - Kolik minut/hodin bitva trvala?
    - Jaké byly hlavní důsledky porážky pro české země?

Doporučené zdroje:
https://mapy.com/cs/
https://maps.google.com
https://www.slavne-dny.cz/episode/10008032/bitva-na-bile-hore
https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?q=bitva%20na%20B%C3%ADl%C3%A9%20ho%C5%99e

str. 103, Jan Amos Komenský a Třicetiletá válka

Prostudujte si webové stránky Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě.

- Na mapovém portálu změřte vzdálenost z Uherského Brodu do nizozemského města Naarden, kde je Komenský pohřben.
- Vyhledejte 3 slavné citáty J. A. Komenského o vzdělávání a ve vhodném digitálním prostředí z nich vytvořte plakát.

Doporučené zdroje:
https://www.mjakub.cz/
https://mapy.com/cs/
https://maps.google.com
https://citaty.net/autori/jan-amos-komensky/citaty-o-skole/

str. 113, Malířství a sochařství

V učebnici si prohlédněte obraz Giuseppeho Arcimbolda. Jak na vás působí? Čím vás zaujal? Prozkoumejte, z čeho se portrét skládá.

- Na internetu vyhledejte, jak se obraz jmenuje. Proč asi? Souvisí to nějak s tím, co je na obraze namalováno?
- Zjistěte, kde je obraz v současnosti uložen. Jak se na ono místo dostal?

Doporučené zdroje:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vertumnus_%C3%A5rstidernas_gud_m%C3%A5lad_av_Giuseppe_Arcimboldo_1591_-_Skoklosters_slott_-_91503.tiff?page=1

https://cs.wikipedia.org/wiki/Rudolf_II._jako_Vertumnus

Popis koncepce ucelené řady učebnic a anotace obsahů jednotlivých dílů řady pro předmět dějepis (pro 6. až 9. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)

Ucelená řada učebnic dějepisu pro 6. až 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia je vymezena těmito koncepčními náležitostmi:

- celá řada je zpracována v souladu s požadavky RVP ZV a primárně vede k podpoře vytváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků;
- v co nejširším možném měřítku zohledňuje interdisciplinární vazby dějepisu na další společensko-vědní obory;
- základní dějinné události jsou podávány srozumitelně, v co nejjednodušší formě, v návaznosti a souvislostech, s vysvětlením jejich příčin a důsledků;
- smyslem není paměťové memorování dějinných dat, ale již zmíněné hledání příčin a souvislostí historických událostí s důrazem na každodenní život, což by mělo vést k rozvoji schopností žáků hodnotit a vzájemně srovnávat jednotlivé události;
- motivační charakter učebnic by měl vést k podněcování zájmu o učení;
- nezbytné je zapojení zpětné vazby, vedoucí k sebekontrole a sebehodnocení žáků;
- snahou je aktivizace celého edukačního procesu.

Koncepce je cílena tak, aby kladla důraz na **provázanost učiva** a jeho **praktickou využitelnost**. Zařazen je činnostní styl výuky. **Rozvoji klíčových kompetencí** by pak mělo napomáhat i samotné zpracování učebnic, které obsahují množství různorodých informací propojených v jeden souvislý celek.

Grafické zpracování učebnic usnadňuje přehlednost a názornost učiva. Mimo klasický text informačního charakteru obsahují učebnice zajímavé informace doplňujícího charakteru a ukázky z krásné literatury. V učebnicích jsou užita přehledná názorná schémata, vyobrazení událostí na časových přímkách a přehledné mapky, které doplňují vhodné obrázky a fotografie, vedoucí k vizualizaci učiva a usnadnění zapamatování. Dále jsou zařazeny opakovací úkoly a otázky, které by měly žákům pomáhat uvádět probírané učivo do souvislostí.

Součástí zpracování jsou mezipředmětové vztahy ve formě odkazů na korespondující učivo ostatních předmětů. Jazyková výchova je v učebnicích zastoupena prostřednictvím klíčových slov z probíraných témat přeložená do angličtiny a němčiny. Průběžně celým textem prolínají symbolicky vyznačená průřezová témata. Komplexní zpracování dotváří náměty na práci s mapou, tvořivé úkoly a práce s internetem, realizovatelné jak jednotlivými žáky samostatně, tak i formou skupinových prací.

V rámci každé učebnice jsou zařazena úvodní[1], průběžná i shrnující závěrečná opakování, návrhy projektů, klíčové kompetence, přehledy učiva a souvisejících očekávaných výstupů, klíč k vybraným cvičením a rejstříky usnadňující orientaci a vyhledávání informací v učebnici

[1] mimo učebnici pro 6. ročník, která začíná úvodem do učiva dějepisu

podle pojmů, místních názvů a vlastních jmen. Nedílnou součástí učebnic jsou obrazové přílohy – mapy a časové přímky zobrazující nejdůležitější dějinné události.

Učebnice jsou zpracovány také interaktivní formou a lze je využít na interaktivních tabulích.

K učebnicím náleží pracovní sešity, které obsahují především úkoly k pochopení a upevňování učiva. Tyto sešity je možné využít místo vlastního sešitu žáka, jsou zde procvičeny všechny základní pojmy z učebnice. Vyplněné úkoly a cvičení si mohou žáci procházet, a tak si látku opakovat. Úkoly jsou zpracovány různorodou formou (výběr správného tvrzení, doplňování, přiřazování, vysvětlování pojmů, doplňování do schématu, testové otázky, tvoření schémat a myšlenkových map, osmisměrky, křížovky aj.).

Pracovní sešity tvoří funkční celky s jednotlivými učebnicemi. Na každé straně sešitu jsou uvedeny odkazy na konkrétní strany v učebnici. Na volné řádky umístěné ve spodní části stran si žáci mohou zapisovat své poznámky k danému tématu. V úvodu každé kapitoly je krátký text, který má nejen edukační, ale i motivační funkci. Pochopení textu a navazující úkol rozvíjejí čtenářskou gramotnost, stejně jako řada úkolů pracovních sešitů, které vycházejí z porozumění textu uvedeného v učebnici. Jednotlivé celky jsou uzavřeny souhrnným opakováním a stručnou sebehodnoticí tabulkou. Na konci sešitů jsou zařazena závěrečná opakování.

Uprostřed pracovních sešitů jsou pak snadno vyjmutelné přílohy – shrnutí učiva, slepé mapy s úkoly, časová osa a přehled dějin.

Ke každé učebnici i pracovnímu sešitu je vytvořena multimediální interaktivní učebnice plus (MIUč+), která obsahuje vše co tištěná učebnice a je doplněna o interaktivní obsah (nahrávky textu učebnice, interaktivní cvičení, videa, fotografie a odkazy na vhodné internetové stránky). Od roku 2023 je v MIUč+ dostupná i funkce přizpůsobení obsahu učebnice ŠVP: V učitelských účtech MIUč+ lze snadno zvolit, zda je daný text v souladu s aktuálním ŠVP, nebo jeho rámec přesahuje. Funkce slouží zejména **k usnadnění plnění povinnosti vyučovat podle RVP upraveného tzv. malou revizí z roku 2021**. Vedle každého výkladového textu se v online verzi MIUč+ (pouze v učitelských účtech) zobrazuje zatržítko, které vyučujícímu umožní zvolit, zda je dané učivo v souladu s ŠVP. Pokud tomu tak není, vyučující vybere možnost „Nad rámec našeho ŠVP“ a všem přihlášeným uživatelům ze školy se přes daný text v MIUč+ zobrazí šedý poloprůhledný rámeček. (Podrobné informace jsou dostupné na https://ucebnice.online/prizpusobeni-svp/.)

Anotace učebnic a pracovních sešitů

- BEDNAŘÍKOVÁ, J., KYSUČAN, L., FEJFUŠOVÁ, M. *Dějepis 6. Pravěk, starověk (učebnice pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*

Učebnice začíná úvodem do učiva dějepisu, který žákům ozřejmí význam pojmů dějepis, historie, historický pramen, archeologie a antropologie. Žáci se seznámí se způsobem datování v dějepise a s vývojem Země a života na ní v průběhu jednotlivých geologických období. První velký tematický celek je věnovaný pravěku – době kamenné, době bronzové a době železné (rozdělení jednotlivých období a pro ně typické podnebí, charakteristické vývojové rysy lidí, jejich způsob soužití, života a obživy, vývoj umělecké tvorby a náboženských výjevů). Následuje období starověku, které autoři rozdělili na tři samostatné kapitoly. První z nich, věnovaná staroorientálním státům, žáky seznámí s dějinami starověké Mezopotámie, starověkého Egypta, starověké Palestiny, starověké Indie a starověké Číny. Druhá krátká kapitola je věnována prvním starověkým civilizacím v Evropě, konkrétně pak civilizaci Minojské. Nejrozsáhlejší část učebnice se pak věnuje antickým státům, konkrétně dějinám starověkého Řecka a Říma.

- VYKOUPIL, L., ANTONÍN, R., FEJFUŠOVÁ, M. *Dějepis 7. Středověk, počátky novověku (učebnice pro 7. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*

V úvodu učebnice dějepisu pro 7. ročník je zařazeno přehledné shrnutí učiva o pravěku a starověku z 6. ročníku, díky kterému mohou žáci plynule navázat na další historické vývojové období, kterým je středověk. V rámci dějin raného, vrcholného a pozdního středověku se žáci naučí, které říše, království, církve a spolky, které osobnosti a jaké události jsou pro daná období významné, jak se v jednotlivých obdobích žilo a jak se v jednotlivých obdobích vyvíjela kultura. Druhý tematický celek je věnován počátkům novověku, které seznámí žáky s dějinami Habsburků na českém trůně, se situací v Evropě na počátku novověku, životem v našich zemích a českou kulturou.

- ČAPKA, F., VYKOUPIL, L. *Dějepis 8. Novověk (učebnice pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*

Učebnice dějepisu 8. ročníku začíná přehledným shrnutím učiva o středověku a počátcích novověku, se kterým se žáci seznámili předchozí rok a na které plynule navazují další novověké dějiny. V posloupnosti historického vývoje je žákům nastíněna situace v Evropě po třicetileté válce (Habsburská monarchie, baroko a východní Evropa v 18. století), nechybí ani období revolucí a změn (vznik Spojených států amerických, Velká francouzská revoluce, císařská Francie a napoleonské války, situace v českých zemích, vývoj společnosti a kultury na přelomu 18. a 19. století, průmyslová revoluce a revoluce v Evropě v roce 1848). Následující tematický celek se věnuje dopadům všech změn ve 2. polovině 19. století v Evropě i ve světě. Učebnici uzavírá přiblížení situace ve světě před první světovou válkou, samotná první světová válka a její vliv na české země.

- ČAPKA, F. *Dějepis 9. Novověk, moderní dějiny (učebnice pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*

Ani v učebnici dějepisu pro 9. ročník nechybí uvozující shrnutí učiva 8. ročníku, na které navazuje první kapitola věnovaná situaci ve světě a v Československé republice po první světové válce. Hospodářský rozvoj po první světové válce však střídá období krize a počátek vlády totalitních režimů, což vede postupně ke konci Československa. Kapitolu uzavírá přehled umění, vědy a techniky 20. a 30. let 20. století. Druhá velká kapitola se věnuje událostem druhé světové války, od jejích počátků v Evropě, bojů mimo Evropu, vzniku protektorátu Čechy a Morava, až po konec války a osvobození Československa. Žákům je přiblížen také pro druhou světovou válku charakteristický problém holocaustu a nechybí ani zajímavosti z vojenské techniky. Následující kapitola pak přibližuje žákům situaci v poválečném období, pro kterou jsou typické snahy o uspořádání Evropy, studená válka, zánik koloniálních říší, konec demokracie v Československu a budování socialismu v ČSR, pražské jaro a období normalizace. Postupné sjednocení Evropy je podstatou kapitoly čtvrté. Žákům je přiblížen rozpad Sovětského svazu a jeho důsledky pro východní Evropu, sametová revoluce a s ní související rozpad Československa na Českou a Slovenskou republiku a také vývoj vědy a techniky v tomto období. Závěr učebnice se věnuje globálním problémům dnešního světa.

K učebnicím náleží tyto pracovní sešity:

- ZRNÍKOVÁ, J. *Dějepis 6. Pravěk, starověk (pracovní sešit pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*
- ANTONÍN, R. *Dějepis 7. Středověk, počátky novověku (pracovní sešit pro 7. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*
- ANTONÍN, R. *Dějepis 8. Novověk (pracovní sešit pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*
- ZRNÍKOVÁ, J. *Dějepis 9. Novověk, moderní dějiny (učebnice pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*

Klíčové kompetence

Charakteristika vyučovacího předmětu
Výchovně-vzdělávací cíle:

1. Znalost nejzákladnějších dat, jevů, událostí, pojmů a osobností z historie daného období.
2. Schopnost historické orientace v čase a prostoru. Žák má zejména pochopit následnost a současnost v historickém dění a uvědomit si povahu historické datace, která je daná kulturní tradicí.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Klíčové kompetence pro žáky:

1. Kompetence k učení:

Vzdělávání v historii směřuje k utváření a rozvíjení kompetence k učení tím, že vedeme žáka:

- k rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí sounáležitosti s evropskou kulturou a civilizací;
- k poznávání kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí;
- k hledání vztahů mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnání s procesy v evropském a celosvětovém měřítku;
- k rozlišování mýtů a skutečnosti vedoucí ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti;
- k vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé texty společenského a společenskovědního charakteru, kulturní památky, výstavy;
- k rozvíjení časových a prostorových představ, které žákům umožní lépe pochopit historické jevy a děje;
- k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných souvislostech, včetně souvislostí mezinárodních a globálních;
- k poznání společensky uznávaných vzorců chování a jednání;
- k sebepoznání tím, že při výuce klademe důraz výhradně na příběh a osobnost;
- k úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a národnostem, rozvíjení respektu a tolerance k zvláštnostem lidí, skupin i různých společenství;
- k rozvíjení sebepoznávání, akceptování vlastní osobnosti i osobnosti ostatních lidí;
- k výchově občana demokratické společnosti, znalého svých práv i povinností, které jsou do značné míry výsledkem historického vývoje;
- k celkové orientaci v kulturních, politických, sociálních i ekonomických faktech, se kterými se během svého života žák setká;
- k rozlišování podstatného od nepodstatného při zpracovávání a třídění historických informací, diskusi o vzniklých problémech, návrhu řešení;
- k sebehodnocení, aby si každý uvědomil, co sám dokáže vyřešit, co si dokáže ověřit, aby své vědomosti uměl předávat druhým;

- k utváření pozitivního vztahu k opačnému pohlaví a odmítání předsudků v pohledu na roli žen ve společnosti;
- k rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost.

2. Kompetence k řešení problémů:

Při probírání každé látky je třeba:

- s žáky problémy dokonale rozebrat, podívat se na ně ze všech možných úhlů, navrhovat různá řešení;
- dát žákům prostor pro vytvoření vlastního názoru při zkoumání historických jevů, událostí a osobností;
- nechat žáky vysvětlovat získané informace ze svého pohledu, vést diskusi, vyvodit závěry, jaký je odkaz historické události pro přítomnost a budoucnost;
- naučit žáky nevzdávat se při prvním nezdaru o pochopení historických souvislostí, hledat pomoc v různých textech, encyklopediích, mediálních pořadech, na internetu, návštěvou výstav, komunikací s místními kronikáři apod.;
- rozvíjet logické myšlení, vést žáka ke kritickému uvažování a srozumitelné a věcné argumentaci;
- maximálně využívat učebních pomůcek hmotného i nehmotného charakteru, map, obrazů, zvukových nahrávek, filmů tak, aby měl žák možnost se při obhajobě svého řešení o toto opřít.

3. Kompetence komunikativní:

Výuka dějepisu je v podstatě založená na komunikaci. Nejedná se pouze o komunikaci mezi žákem a učitelem, ale hlavním cílem je vzájemná komunikace mezi žáky. Proto je vedeme:

- k vyjádření vlastního názoru, zpočátku třeba na základě intuice, a po diskusi k upřesnění závěrů;
- k popisu činností při práci s historickými materiály, dotazování se na nejasnosti, komunikaci se spolužáky;
- k porovnávání výsledků své práce s výsledky práce spolužáků, argumentaci, obhajobě svého řešení, snaze poučit se od ostatních lidí;
- k používání správných historických termínů.

4. Kompetence sociální a personální:

Při výuce dějepisu je vhodné zařazovat metody práce ve dvojicích a ve skupinách. Proto je třeba:

- vytvořit přesná pravidla pro práci ve skupině;
- vytvořit skupiny stejné úrovně, což přispívá k příjemné atmosféře týmové práce a vede k upevňování dobrých mezilidských vztahů;
- dát žákům možnost diskutovat při řešení úkolů, oponovat;
- vést žáky k ohleduplnosti a uznání práce a názorů druhých, k poskytnutí vzájemné rady a pomoci;
- pěstovat v žákovi pozitivní představu o sobě samém, mít možnost vyslovit svůj názor a obhájit svůj způsob řešení.

5. Kompetence občanské:

V dějepise se rozvíjení této kompetence uplatňuje zvláště:

- rozvíjením orientace v historických, etických, politických, právních a ekonomických faktech, tvořících rámec každodenního života;
- posuzováním každodenních situací a událostí v mezinárodních a globálních souvislostech;
- v úctě nejen k vlastnímu národu, ale i k jiným národům a etnikům;
- v rozvíjení respektu k odlišnostem lidí, skupin i různých společenství;
- rozpoznáním názorů a postojů, které odporují základním principům demokratického soužití;
- vedením žáků k ochraně a ocenění našich tradic a kulturního dědictví;
- vytvářením pozitivních postojů k uměleckým dílům, ke kultuře, aktivním zapojením se do kulturního dění a sportovních aktivit v obci a regionu;
- rozvíjením důvěry ve vlastní schopnosti a možnosti;
- uvědoměním si svých práv a povinností;
- podporou tvořivé činnosti žáků.

6. Kompetence digitální:

Kompetence digitální jsou **výrazně podporovány v MIUč+**, kde žáci mohou využívat interaktivní úlohy a získávat doplňující informace formou úkolů s odkazy na ověřená videa a texty v digitálním prostředí. Náměty na úlohy, které doplňují konkrétní strany z posuzované učebnice a rozvíjejí digitální kompetence, uvádíme na webových stránkách nns.cz/digi. V úvodu posuzované učebnice bude uveden odkaz na tyto webové stránky. Toto řešení tak zajistí, že:

- Přístup k úlohám mají všichni žáci a vyučující, tedy i ti, kteří zakoupili učebnici již dříve.
- Nedojde k nežádoucímu přechodnému přepracovanému vydání a všem žákům a vyučujícím bude odpovídat tištěná učebnice i v případě dokoupení s její interaktivní podobou.
- Doporučené webové odkazy mohou být průběžně aktualizovány.
- Úlohy mohou být pružně vylepšovány.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia

Učivo: Úvod do učiva dějepisu

- historické prameny;
- archeologie, časová přímka.

Očekávané výstupy:

- definuje, co je historie a co dějepis;
- rozlišuje prameny hmotné a písemné;
- pojmenuje instituce, kde se prameny uchovávají;
- pojmenuje v chronologickém sledu jednotlivá historická období;
- orientuje se na časové přímce;
- užívá s porozuměním pojmy: historie, archeologie, prameny.

Učivo: O vzniku Země a života

Očekávané výstupy:

- porovnává a posuzuje různé teorie o vzniku Země a života na ní.

PRAVĚK

Učivo: Starší doba kamenná

- způsob života jednotlivých vývojových typů člověka;
- první umělecké výtvory;
- počátky náboženství.

Očekávané výstupy:

- argumentuje, na základě čeho dostala jednotlivá období pravěku svůj název;
- objasní dvě teorie o vzniku člověka – vědeckou teorii a stvoření světa podle Bible;
- seřadí chronologicky jednotlivé vývojové typy člověka;
- pojmenuje správně způsob obživy ve starší době kamenné;
- pojmenuje způsob opracování kamene a výroby nástrojů;
- objasní souvislost mezi prací a rozvojem myšlení pravěkých lidí;
- porovnává, v čem se jednotlivé vývojové typy člověka postupně zdokonalovaly;
- užívá s porozuměním pojmy: tlupa, pěstní klín, čepel, Věstonická venuše.

Učivo: Mladší doba kamenná

- způsob obživy;
- změna ve způsobu života;
- způsob výroby nástrojů.

Očekávané výstupy:

- uvede podmínky a důsledky přechodu k zemědělství;

- pojmenuje zásadní změny ve způsobu života lidí;
- popíše způsob výroby nástrojů v mladší době kamenné;
- porovná způsob zpracování kamene ve starší a mladší době kamenné;
- užívá s porozuměním pojmy: žďáření, hák, rod, velkorodina, Blízký východ.

Učivo: Doba bronzová a železná

- rozvoj řemesel a obchodu;
- Keltové na našem území;
- zánik rodové společnosti;
- naše země v pravěku po zániku keltské civilizace.
- opakování – pravěk

Očekávané výstupy:

- zhodnotí význam využití kovů pro lidskou společnost;
- objasní podmínky vzniku řemesel;
- zhodnotí přínos Keltů pro naše země;
- porovná a zdůvodní nerovnoměrnost vývoje na Blízkém východě a ve střední Evropě;
- užívá s porozuměním pojmy: Keltové, oppida, Germáni, barbaři.

STAROVĚK

Učivo: Starověk – staroorientální státy

- společné rysy;
- vývoj společnosti v jednotlivých státech;
- první zákoník;
- náboženství;
- písmo a vzdělání;
- kulturní památky;
- každodenní život;
- přínos staroorientálních civilizací.
- opakování – staroorientální státy

Očekávané výstupy:

- vyhledá na mapě oblasti staroorientálních států;
- vysvětlí srozumitelně souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních států;
- pojmenuje nejznámější památky jednotlivých staroorientálních států;
- diskutuje o důležitosti vzdělání a ocení vynález písma;
- srovnává život a náboženství lidí ve staroorientálních státech se životem současných lidí a uvede klady a zápory;
- ocení, co daly tyto civilizace světu a co používáme dodnes i my;
- porovná vývoj těchto oblastí s vývojem na území České republiky;

- užívá s porozuměním pojmy: Orient, civilizace, závlahové zemědělství, hieroglyfy, klínové písmo, mumifikace, pyramidy, papyrus, Velká čínská zeď, stát, městský stát, Hedvábná cesta.

Učivo: Starověk – antické státy, starověké Řecko

- nejstarší civilizace na území Řecka;
- „temná století“ Řecka;
- athénská demokracie;
- Makedonie;
- říše Alexandra Velikého;
- rozšíření řecké kultury;
- promísení kultur;
- každodenní život Řeků.
- opakování – starověké Řecko

Očekávané výstupy:

- prokáže základní orientaci na mapě (Balkánský poloostrov, …);
- zhodnotí vliv písma na kulturu a vzdělanost lidí;
- vyjádří vlastními slovy podstatu athénské demokracie a porovná ji se Spartou;
- diskutuje o důležitosti vzdělání;
- učí se respektovat identitu ostatních lidí i národů;
- uvede příklady přínosu řecké civilizace pro evropskou kulturu a vzdělanost;
- srovná každodenní život Řeků a současných lidí;
- užívá s porozuměním pojmy: demokracie, mozaika, reliéf, tragédie, komedie.

Učivo: Starověký Řím

- založení Říma;
- království;
- republika;
- císařství;
- počátky křesťanství;
- římská kultura a vzdělanost;
- každodenní život Římanů;
- rozpad římské říše;
- dědictví římské říše.
- opakování – starověký Řím

Očekávané výstupy:

- prokáže základní orientaci na mapě;
- jednoduše vysvětlí jednotlivé formy státní moci;
- zdůvodní potřebnost zákonů a posoudí důsledky jejich absence;
- uvede klady a zápory antické demokracie;
- porovná barbarské civilizace s civilizací antickou;

- uvědomí si význam křesťanství a jeho učení;
- formuluje svůj názor na každodenní život Římanů;
- objasní příčiny rozdílného vývoje v různých částech Evropy;
- uvede příklady přínosu římské kultury pro evropskou civilizaci;
- užívá s porozuměním pojmy: patricijové, plebejové, konzulové, senát, tribun lidu, právo veta, provincie, gladiátoři, limes Romanus, Koloseum, latina, latinka.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 7. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia

STŘEDOVĚK

I. RANÝ STŘEDOVĚK

Učivo: První středověké státy

- stěhování národů;
- franská říše – nejvýznamnější germánský stát, byzantská říše, arabská říše, Vikingové (Normani);
- šíření křesťanství v Evropě, rozdělení křesťanské církve na východní a západní (v 11. století);
- příchod Slovanů, Sámova říše.

Očekávané výstupy:

- jednoduše popíše změny v Evropě, ke kterým došlo po stěhování národů a rozpadu západořímské říše;
- porovná hlavní rysy franské (západoevropské), byzantské a arabské (islámské) kultury;
- popíše způsob života Vikingů, jejich výboje dá do souvislosti s ostatními evropskými státy (hlavně s Anglií a Francií);
- vysvětlí úlohu křesťanství při sjednocování Evropy a význam víry v životě lidí;
- vysvětlí pojmy katolická a pravoslavná církev;
- dokáže formulovat příčiny sporu o moc mezi papežem a panovníky;
- popíše vznik islámu, uvede příklady vyspělosti arabské kultury a její přínos Evropě;
- poznává způsob života Slovanů, uvědomí si, že byli zprvu pohané;
- dokáže vysvětlit systém dvojpolního způsobu hospodaření;
- zhodnotí úlohu Sámovy říše při obraně našeho území.

Učivo: Státy na našem území

- Velkomoravská říše;
- český stát – jeho vznik, české knížectví za prvních Přemyslovců;
- české knížectví v 11. a 12. století;
- vznik Svaté říše římské;
- křížové výpravy do Palestiny.

Očekávané výstupy:

- objasní vznik Velkomoravské říše – prvního státu na našem území, zhodnotí její politický a kulturní význam i vztahy s franskou a byzantskou říší, dále příčiny zániku Velké Moravy;

- rozlišuje pověsti, týkající se počátků českého státu, od historicky prokázaných skutečností;
- popíše vývoj českého státu v evropských souvislostech;
- uvede přínos významných českých panovníků 10.–12. století;
- uvědomí si rozsah Svaté říše římské a její vztahy s českým státem;
- ujasní si příčiny křížových výprav do Palestiny, zhodnotí jejich pozitivní i negativní přínos;
- umí popsat běžný způsob života a povinnosti jednotlivých skupin obyvatel v raném středověku;
- uvede typické znaky a nejznámější památky románské kultury u nás;
- prokáže dobrou orientaci na historických mapách i na mapě současné – porovnává je mezi sebou.

Učivo: Způsob života v raném středověku, románská kultura

Očekávané výstupy:

- umí popsat běžný způsob života a povinnosti jednotlivých skupin obyvatel v raném středověku;
- uvede typické znaky a nejznámější památky románské kultury u nás;
- uvede název první české latinsky psané kroniky.

II. VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK

Učivo: České království za posledních Přemyslovců

Očekávané výstupy:

- dokáže vyjmenovat české krále z rodu Přemyslovců počínaje Přemyslem Otakarem I. a klíčové události spojené s jejich vládou;
- umí vysvětlit pojem „dědičný královský titul“;
- uvede příklady posilování i oslabování pozice českého státu vůči Svaté říši římské.

Učivo: Čeští králové z rodu Lucemburků

Očekávané výstupy:

- vyjmenuje v chronologickém pořadí všechny lucemburské krále na českém trůně;
- na základě konkrétních činů posoudí vládu Lucemburků;
- uvede rozdílné pohledy na osobnost Jana Lucemburského u nás a v cizině;
- zhodnotí účast Jana Lucemburského ve stoleté válce Anglie s Francií;
- seznámí se s postavou Jany z Arku;
- zvlášť si uvědomí a ocení zásluhy Karla IV. o rozvoj a blaho země a o zvyšování prestiže českého státu v Evropě;
- porovná podobu Evropy v raném a vrcholném středověku, zvláště proměnlivou rozlohu českého státu, zapamatuje si jeho nový název – země Koruny české.

Učivo: Jak se žilo ve vrcholném středověku, gotická kultura

- trojpolní způsob hospodaření, kolonizace;
- zakládání měst;

- gotický stavební sloh, sochařství a malířství;
- vzdělanost.

Očekávané výstupy:

- porovná způsob života v raném a vrcholném středověku;
- vysvětlí trojpolní způsob hospodaření a uvede jeho přednosti oproti způsobu dvojpolnímu;
- vysvětlí pojem „kolonizace“;
- dokáže popsat typy měst a rozdíl mezi nimi;
- porovná vzhled a především hygienu středověkých měst s životem a hygienou ve starověkém Řecku a Římě;
- popíše typické znaky gotického stavebního slohu, jmenuje nejvýznamnější gotické stavby v České republice, a hlavně v kraji, ve kterém žije;
- uvede jména významných gotických stavitelů, sochařů a malířů působících v naší zemi;
- zapamatuje si název první česky psané knihy – Dalimilovy kroniky;
- zhodnotí úroveň vzdělanosti ve středověku, porovná ji s antickými státy.

III. POZDNÍ STŘEDOVĚK

Učivo: Husitství

Očekávané výstupy:

- objasní příčiny problémů v českých zemích i v Evropě na konci 14. století;
- posoudí snahy o nápravu nepořádků v církvi a celé společnosti;
- vysvětlí Husovy myšlenky a ocení pevnost jeho názorů;
- popíše události spojené s osobností Jana Husa;
- uvědomí si nejednotnost husitů pramenící z jejich názorových rozdílů;
- seznámí se s programem husitů;
- rozlišuje války s křižáky a boj s panskou jednotou;
- ujasní si změny, ke kterým došlo během husitské revoluce, a pokusí se je posoudit.

Učivo: Čechy po husitské revoluci

- Jiří z Poděbrad českým králem;
- vznik jednoty bratrské.

Očekávané výstupy:

- zhodnotí osobnost Jiřího z Poděbrad a vysvětlí, proč se dostal do sporu s papežem;
- uvědomí si význam jeho snahy o vytvoření mírového svazu evropských křesťanských států;
- uvede hlavní myšlenky Petra Chelčického a srovná je s programem husitů;
- vysvětlí souvislost vzniku jednoty bratrské s Petrem Chelčickým.

Učivo: Český stát za Jagellonců

- kultura jagellonské doby – vladislavská gotika.

Očekávané výstupy:

- uvědomí si souvislost mezi Polskem a vládou Jagellonců v našich zemích;
- vysvětlí, jak se stavy podílely na vládě za Jagellonců;
- popíše spory mezi šlechtou a městy za vlády Jagellonců a jejich příčiny;
- uvede nejznámější stavby pozdní (vladislavské) gotiky.

Učivo: Objevné plavby

Očekávané výstupy:

- během průběžné práce s mapou si uvědomí dva směry objevných plaveb – kolem Afriky a západním směrem;
- pomocí mapy popíše především cesty Kolumba, da Gamy a Magalhãese;
- zhodnotí přínos objevných plaveb i jejich negativní důsledky;
- připomene si už známý pojem „kolonie“ a vysloví svůj názor na vztah mezi koloniemi a jejich vlastníky.

Učivo: Městská společnost na konci středověku

Očekávané výstupy:

- popíše složení městské společnosti na konci středověku, včetně menšin;
- vysvětlí pojem „cechy“ a jejich důležitost pro řemeslníky;
- srovná život středověké rodiny s rodinou současnou.

Učivo: Humanismus, renesance, náboženská reformace

Očekávané výstupy:

- vysvětlí podstatu humanismu;
- objasní souvislost renesance s kulturou antického Řecka a Říma;
- popíše základní znaky renesanční architektury a její odlišnosti od gotiky;
- jmenuje nejslavnější italské renesanční umělce;
- je schopen vysvětlit pojmy „náboženská reformace“, „katolíci“ a „evangelíci“ (protestanti).

IV. POČÁTKY NOVOVĚKU

Učivo: Habsburkové na českém trůně

- vznik habsburské monarchie;
- stavovské povstání;
- třicetiletá válka.

Očekávané výstupy:

- dokáže objasnit vznik habsburské monarchie;
- vysvětlí postavení českého státu v habsburské monarchii i mezi evropskými státy;
- uvědomí si příčiny sporu Habsburků s českými stavy (snaha Habsburků o neomezenou vládu a náboženské vyznání);
- popíše, jak spor vyvrcholil (defenestrací a stavovským povstáním r. 1618);
- vyjmenuje hlavní důsledky porážky českých stavů, rozebere je a posoudí pomocí zákoníku Obnovené zřízení zemské;

- diskutuje o životě a díle J. A. Komenského;
- dokáže, že pochopil náboženské i politické příčiny rozpoutání třicetileté války;
- diskutuje o roli Albrechta z Valdštejna ve třicetileté válce;
- zhodnotí výsledek třicetileté války z hlediska českých zemí i Evropy;
- porovná rozdílnou pozici Habsburků v západní a střední Evropě.

Učivo: Evropa na počátku novověku

- poměry ve Španělsku;
- povstání Nizozemí proti Španělsku;
- občanská válka v Anglii;
- náboženské války ve Francii.

Očekávané výstupy:

- orientuje se v náboženské a politické situaci v Evropě na počátku novověku. Prokáže to schopností jednoduše a stručně vyložit příčinu rozporů Španělska a Nizozemí, dále popíše situaci v Anglii a Francii.

Učivo: Život v našich zemích na počátku novověku

Očekávané výstupy:

- objasní příčiny úbytku obyvatel v našich zemích;
- zhodnotí novou skutečnost – podnikání šlechty a uvede hlavní odvětví jejího podnikání;
- porovná dvojpolní a trojpolní způsob hospodaření se způsobem současným a posoudí klady a zápory jednotlivých způsobů.

Učivo: Česká kultura na počátku novověku

Očekávané výstupy:

- argumentuje, proč vzrostl na počátku novověku význam vzdělání a zájem o ně;
- zhodnotí význam uplatnění knihtisku při výrobě knih;
- srovná úroveň vzdělanosti v období středověku a počátku novověku s úrovní ve starověkých antických státech, porovná s možnostmi v dnešní době;
- vyjmenuje nejznámější renesanční památky na našem území.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia

NOVOVĚK

I. EVROPA PO TŘICETILETÉ VÁLCE

Učivo: Habsburská monarchie a Evropa mezi léty 1648–1740

- změny v mocenském uspořádání Evropy po třicetileté válce;
- Habsburkové a jejich vláda mezi roky 1648–1740;
- české země v době osvícenství, reformátorské úsilí Marie Terezie a Josefa II.;
- východní Evropa v 18. století;
- společnost v době baroka;
- barokní kultura a umění.

Očekávané výstupy:

- vyhodnotí situaci v Evropě po třicetileté válce z hlediska dopadu války na život obyvatel;
- dokáže vysvětlit rozložení politické moci v Evropě a vznik nových státních útvarů (Pruska);
- stručně přiblíží jednotlivé vládce z rodu Habsburků, kteří vládli v našich zemích;
- vysvětlí okolnosti osmanské expanze do jihovýchodní a střední Evropy v 17. století;
- dovede vysvětlit pojem pragmatická sankce;
- charakterizuje osvícenství a osvícenský absolutismus;
- objasní okolnosti nástupu Marie Terezie do čela habsburské monarchie;
- dokáže přiblížit podstatu reforem Marie Terezie a Josefa II.;
- stručně charakterizuje poměry v Rusku a Polsku v 18. století;
- dokáže odlišit způsob života ve městě od venkovského (životní styl, móda, bydlení) v době baroka;
- umí vyjmenovat hlavní představitele barokní kultury (malířství, sochařství, architektura, divadlo, hudba);
- popíše tehdejší podobu školního vzdělávání.

II. ČAS REVOLUCÍ A ZMĚN

Učivo: Vznik USA, Velká francouzská revoluce a napoleonské války

- válka amerických osad za nezávislost;
- vznik samostatných Spojených států amerických;
- předrevoluční Francie, výbuch revoluce, Francie republikou;
- jakobínská diktatura a konzulát;
- Napoleon Bonaparte, císařská Francie;

– napoleonské války, závěr Napoleonovy vlády, Svatá aliance.

Očekávané výstupy:

– vyhodnotí situaci ve Francii v předvečer revoluce, charakterizuje absolutistickou monarchii (co představoval tzv. třetí stav);
– dokáže přiblížit počátek revoluce, vysvětlit její heslo: Volnost, rovnost, bratrství a Deklaraci práv člověka a občana (spojit se současným chápáním);
– rozlišuje jednotlivé fáze revoluce: republiku, jakobínskou diktaturu a konzulát;
– stručně charakterizuje velikost osobnosti Napoleona Bonaparta a císařské období Francie (reformy, zákony);
– vysvětlí rozdíl mezi obrannými a dobyvačnými napoleonskými válkami;
– zhodnotí vládu Napoleona Bonaparta, co přinesly napoleonské války Evropě;
– dokáže charakterizovat trvalý význam Velké francouzské revoluce.

Učivo: České země na počátku převratných změn

– počátky utváření novodobého českého národa;
– dvě generace národních „obroditelů“, jejich představitelé;
– život na vesnici a ve městě (životní styl, kultura a umění, vzdělávání).

Očekávané výstupy:

– dokáže vyjmenovat národy žijící v českých zemích a v celé habsburské monarchii;
– přiblíží první fázi národního obrození a hlavní cíle snažení jejích představitelů;
– rozliší druhou fázi národního obrození od předchozí, zná jejich aktéry;
– umí popsat běžný život na vesnici (práci, bydlení, jídlo, oblékání, zvyky);
– zná slova české státní hymny;
– dokáže odlišit způsob života ve městě od venkovského (životní styl, móda, bydlení);
– vysvětlí pojmy klasicismus a romantismus a jejich uplatnění v kultuře a umění;
– popíše tehdejší podobu školního vzdělávání.

Učivo: První fáze průmyslové revoluce

– Anglie – dílna světa;
– technické vynálezy;
– podoba průmyslové revoluce v českých zemích.

Očekávané výstupy:

– objasní pojem průmyslová revoluce a předpoklady pro její realizaci v Anglii;
– přiblíží pracovní podmínky dělníků;
– uvede hlavní protagonisty jednotlivých technických vynálezů;
– dokáže přiblížit počátky průmyslové revoluce v českých zemích.

Učivo: Habsburská monarchie do roku 1848 a během revoluce 1848

– Evropa v předvečer revolucí;
– české země a rakouské soustátí před rokem 1848;
– revoluce 1848/1849 v Evropě;
– revoluce v Čechách a v rakouské říši.

Očekávané výstupy:

– objasní hlavní příčiny revolucí v Evropě v první polovině 19. století;

- přiblíží průběh revolucí v letech 1848/1849;
- uvědomí si zásadní změnu, kterou přinesla revoluce 1848 českým zemím.

III. SVĚT VE 2. POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Učivo: Změny ve světě v průběhu druhé poloviny 19. století

Očekávané výstupy:

- dokáže objasnit pojmy liberalismus a nacionalismus (pokusí se o srovnání s dneškem);
- na příkladu předních států Evropy (osmanské říše, Ruska, Itálie, Německa a Velké Británie) srovná hlavní trendy jejich vývoje v druhé polovině 19. století;
- uvědomí si rozdílné předpoklady vývoje v USA a ve dvou předních zemích Asie – Japonsku a Číně;
- zhodnotí podíl kolonií na rozvoji koloniálních říší;
- prokáže schopnost orientovat se na mapě koloniálních výbojů.

Učivo: Proměny společnosti v 19. století

- vliv průmyslové revoluce na rozvoj vědy a techniky, vzájemné ovlivňování;
- odraz těchto změn v životě společnosti a ve skladbě jeho obyvatelstva;
- vznik nových společenských vrstev;
- sociální poměry a jejich vliv na vznikající politický systém;
- názory na řešení sociální otázky;
- situace Židů, Romů a ženská práva.

Očekávané výstupy:

- dokáže charakterizovat druhou etapu průmyslové revoluce v jejích základních rysech;
- popíše způsob života v druhé polovině 19. století;
- vyjmenuje názory na řešení sociální otázky a pokusí se vyslovit vlastní názor (srovná marxismus s jinými představami);
- při hodnocení postavení Židů a Romů srovná tehdejší stav s dnešní situací;
- zformuluje svůj vlastní postoj k ženským právům.

Učivo: České země ve druhé polovině 19. století

- cesta k vyhlášení Rakousko-Uherska;
- rozvoj českého národního života po pádu Bachova neoabsolutismu;
- politický život před a po rakousko-uherském vyrovnání;
- Češi a Němci – konfliktní společenství;
- industrializace českých zemí;
- odraz ekonomicko-sociálních změn v životě české společnosti;
- projevy každodennosti v životě tehdejšího člověka.

Očekávané výstupy:

- dokáže rozlišit pojmy absolutismus a ústavní (konstituční) systém;
- umí vyjmenovat hlavní představitele českého národního života v druhé polovině 19. století;

- přiblíží představy F. Palackého a T. G. Masaryka na budoucnost českého národa (provede vzájemné srovnání);
- vysvětlí pojem dualismus a jeho dopad na české země;
- ujasní si principy „drobečkové politiky“ a následné počínání českých politiků;
- zhodnotí význam názorů T. G. Masaryka pro současnou společnost;
- objasní kořeny prohlubujících se rozporů v soužití Čechů a Němců;
- uvede typické znaky hospodářského rozvoje českých zemí v tomto období;
- popíše situaci v české kultuře a umění;
- zhodnotí význam Národního divadla pro český národní život;
- dokáže přiblížit obraz života měšťana, dělníka a venkovského rolníka (zaměstnání, rodinu, bydlení, módu, volný čas, zvyky a obyčeje, svátky, tělesnou kulturu).

IV. SVĚT SPĚJE KE „SVĚTOVÉ VÁLCE“

Učivo: Nové rozpory a spojenectví

- evropské mocnosti, jejich rozdělení do dvou mocenských bloků;
- balkánské války.

Očekávané výstupy:

- charakterizuje jednotlivé evropské mocnosti (Velkou Británii, Francii, Rusko, Německo a Rakousko-Uhersko) a rozdělení na sféry jejich vlivu;
- popíše vojenskou situaci na Balkáně (dvě balkánské války) coby předzvěst válečného střetnutí.

Učivo: První světová válka

- situace po vzniku války;
- tři hlavní bojiště;
- těžký život v zázemí;
- konec války a jeho výsledek.

Očekávané výstupy:

- objasní příčiny vzniku 1. světové války;
- dokáže rozlišit hrůzný dopad bojových akcí v této válce od předchozích válečných střetů;
- přiblíží utrpení civilního obyvatelstva v letech války;
- vysvětlí výsledky říjnové revoluce v Rusku.

Učivo: České země za první světové války

- česká politika v letech války na rozcestí;
- zahraniční odboj (T. G. Masaryk, E. Beneš, M. R. Štefánik);
- situace v českém zázemí;
- 28. říjen 1918 – vyhlášení samostatnosti.

Očekávané výstupy:

- charakterizuje život obyvatelstva za války;

- uvědomí si význam Masarykova zahraničního odboje (vč. legií) pro vznik Československa;
- dokáže objasnit vyhlášení československé samostatnosti.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia

I. SVĚT A ČSR PO 1. SVĚTOVÉ VÁLCE

Učivo: Československo a svět mezi dvěma světovými válkami

- poválečné změny a jejich odraz na mapě světa;
- charakteristika nového státu ve střední Evropě – Československé republiky;
- podoba Československa – politický systém, hospodářství, hranice státu, demokratické uspořádání;
- od versailleského systému k totalitním režimům;
- tvář jednotlivých totalitních států, vznik válečných ohnisek;
- boj s velkou hospodářskou krizí;
- ohrožení demokracie v ČSR;
- cesta ke světové válce;
- mnichovská krize, zánik demokracie v ČSR;
- čas zábavy a odpočinku;
- umění a věda v meziválečných letech.

Očekávané výstupy:

- vyhodnotí situaci po 1. světové válce z hlediska dopadu na život lidí;
- dokáže vysvětlit princip versailleského systému a jeho nedostatky;
- uvede příčiny a projevy politického a mocenského obrazu světa, který byl určen vyčerpáním tradičních evropských velmocí, vzestupem USA a nastolením bolševické moci v Rusku;
- stručně vymezí základní znaky hlavních totalitních ideologií a dovede je srovnat se zásadami demokracie;
- objasní příčiny a podstatu agresivní politiky totalitních států a neschopnosti potenciálních obětí jim čelit;
- vysvětlí souvislosti mezi světovou hospodářskou krizí a vyhrocením politických problémů, které byly provázeny radikalizací pravicových i levicových protidemokratických sil;
- popíše a zhodnotí životní styl moderní evropské společnosti, zhodnotí význam masové kultury;
- dokáže barvitě přiblížit každodennost.

II. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Učivo: Globální a hospodářský charakter války

- vypuknutí války, změna ve světový konflikt;
- průběh války v Evropě a mimo Evropu;

- protektorát Čechy a Morava, život v temnotě;
- protifašistická koalice;
- složitá cesta Čechů a Slováků ke svobodě;
- svět se ubránil zločineckým režimům.

Očekávané výstupy:

- popíše situaci po vypuknutí války, její jednotlivé fáze;
- zhodnotí význam vytvořené antifašistické koalice;
- zaujme stanovisko ke všem hrůzám v průběhu války;
- dokáže charakterizovat dějinnou zkušenost české společnosti s totalitním protektorátním uspořádáním;
- objasní a pochopí její protipól – kolaboraci;
- stručně charakterizuje 2. světovou válku jako nejničivější válku v dějinách.

III. OD ROZDĚLENÍ KE SBLIŽOVÁNÍ

Učivo: Soudobé dějiny druhé poloviny 20. století

- Evropa a svět po válce (OSN, princip sociálního státu);
- východní blok a jeho politický, hospodářský a sociální vývoj, SSSR jako světová velmoc;
- „železná opona“ a studená válka, rozdělení světa;
- dekolonizace, „třetí svět“ a modernizační procesy v něm (ekonomické, demografické a politické);
- Československo na rozcestí, směřování ke komunistické totalitě;
- budování socialismu „od Šumavy k Tatrám“;
- hlavní ohniska válečných konfliktů ve světě;
- euroatlantická spolupráce a vývoj demokracie, USA jako světová velmoc;
- životní podmínky na obou stranách „železné opony“ (každodenní život, kultura, věda a technika).

Očekávané výstupy:

- charakterizuje vznik, vývoj a rozpad bipolárního světa, jeho vojenská, politická a hospodářská seskupení, vzájemné vztahy a nejvýznamnější konflikty;
- vysvětlí základní problémy vnitřního vývoje zemí východního a západního bloku, zejména se zaměří na pochopení vzájemných vztahů supervelmocí USA a SSSR a na situaci ve střední Evropě;
- objasní hlavní příčiny nástupu komunistického režimu v Československu;
- popíše život za socialismu, snahy o reformy v roce 1968;
- porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích;
- zhodnotí mechanismy a prostředky postupného sjednocování Evropy na demokratických principech;
- přiblíží lidská práva v souvislosti s evropskou kulturní tradicí;
- zná základní instituce sjednocující se Evropy, jejich úlohu a fungování;

- vyhodnotí hlavní problémy specifické cesty vývoje postkoloniálních rozvojových zemí;
- dokáže se orientovat v oblasti vědy a techniky, vědecko-technické revoluce posledních desetiletích.

IV. VSTŘÍC SJEDNOCENÉ EVROPĚ

Učivo: Současný svět

- integrace na Západě, nepokoje na Východě;
- Evropa se sjednocuje, její místo v globálním světě;
- pád komunistických režimů a jeho důsledky;
- pád totality v Československu, konec společného státu;
- problémy nového státu – České republiky;
- globální problémy moderní společnosti.

Očekávané výstupy:

- dokáže se orientovat v současném složitém světě;
- přiblíží události spojené se „sametovou revolucí“ v Československu;
- objasní základní problémy s budováním demokracie na Východě;
- popíše způsob života na počátku 21. století;
- vyjmenuje základní globální problémy dneška.

POPIS ZMĚN V UČEBNICI DĚJEPIS 7

VYKOUPIL, L.; ANTONÍN, R.; FEJFUŠOVÁ, M.: Dějepis 7, Středověk, počátky novověku

Učebnice prošla jazykovou korekturou. Byly v ní také provedeny drobné úpravy textů tak, aby upřesnily podávané informace v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky (např. na str. 43 byl změněn text zajímavosti o středověkých zbraních). Některé nadbytečné informace byly vypuštěny (např. na str. 70 jsme smazali větu *V současnosti údajně patří k nejdvornějším mužům Francouzi a Poláci*).

Byly v ní aktualizovány některé obrázky a fotografie. Ve většině případů byly fotografie nahrazeny stejnými, ale ve vyšší kvalitě. V ojedinělých případech byla původní fotografie nahrazena vhodnější (např. na str. 70 byl hrad Bouzov nahrazen hradem Křivoklát, jehož gotické části jsou více zachovány, na str. 100 byla fotografie brnění Rudolfa II. nahrazena fotografií Rudolfova majestátu).

Do učebnice byly doplněny QR kódy a jejich využití je vysvětleno na začátku učebnice.

Dále byly v úvodu doplněny informace o možnosti volby učiva v MIUč+ dle ŠVP školy a o možnosti využití návrhů úkolů podporující digitální kompetenci dostupných na nns.cz/digi.

Údaje k učebnici

VYKOUPIL, L., ANTONÍN, R., FEJFUŠOVÁ, M. *Dějepis – Středověk, počátky novověku (učebnice doporučená pro 7. ročník základní školy a sekundy víceletého gymnázia)*

- Formát: A4
- Vazba: V4
- Obálka: křída 300 g lamino
- Vnitřní listy: křída 90–100 g
- Prodejní cena: 189 Kč